

T2N - ARTIKEL 12 - DECEMBER 2025

Aflesen van de nieuwjaarsbrief bij de peet!

Sepia Marc Verreydt

DE NIEUWJAARSBRIF!

Annelies Tack

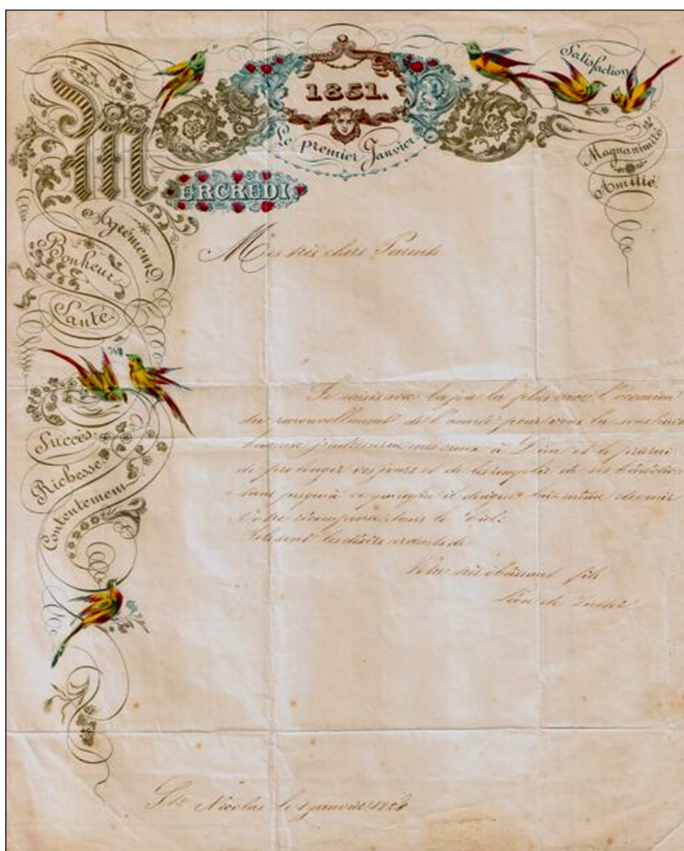
DE NIEUWJAARSBRIEF!

NIEUWJAARSBRIEVEN: EEN TYPISCH VLAAMSE TRADITIE

Op 1 januari lezen kinderen in heel Vlaanderen hun nieuwjaarsbrief voor aan ouders, grootouders, meter en peter, meestal tijdens een familiefeest. In ruil voor hun plechtige of soms speelse voordracht krijgen ze een cadeautje of een centje, een vast onderdeel van het ritueel.

VAN ADELLIJKE JONGENS TOT ALLE KINDEREN

De oudste nieuwjaarsbrieven die bekend zijn, dateren uit de zestiende eeuw en waren bedoeld voor jongens uit adellijke en gegoede families. Zij schreven vaak Latijnse gedichten om te tonen wat ze op school geleerd hadden en drukten hun dankbaarheid uit voor de goede zorgen, in de hoop op een beloning zoals een boek.

Nieuwjaarsbrief uit 1851.

Vanaf de achttiende eeuw duikt de nieuwjaarsbrief vaker op in scholen en raakt de gewoonte stilaan ingeburgerd. De echte doorbraak volgt in 1914, wanneer de leerplicht wordt ingevoerd en bijna alle kinderen met de traditie in aanraking komen, over alle sociale lagen heen.

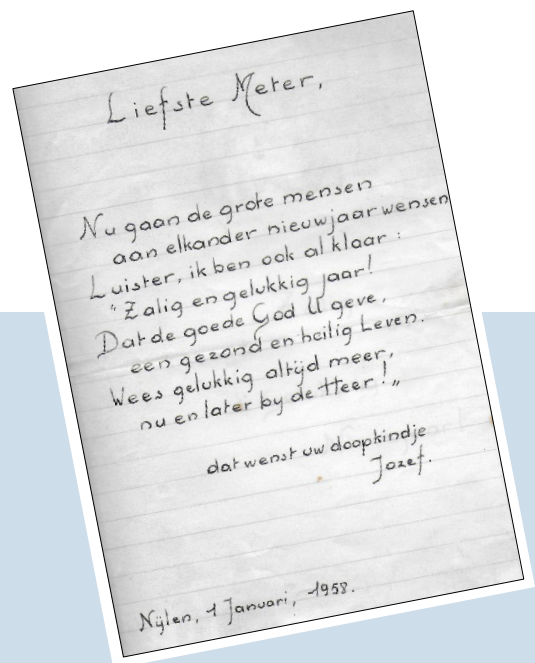
Nieuwjaarsbrief van Desiré – Nijlen, 1 januari 1934.

PLECHTIGE TAAL EN SCHOONSCHRIFT

Tot aan de Tweede Wereldoorlog waren nieuwjaarsbrieven doorgaans erg formeel en plechtig geformuleerd, met lange, ingewikkelde zinnen en een deftig woordgebruik. De leerkracht zorgde voor sierlijke aanhef en versiering met vergulde of verzilverde randen, waarna de kinderen de tekst netjes in schoonschrift moesten overschrijven, vaak na veel kalligrafielessen.

Een typische zin uit een brief van rond de eeuwwisseling ging bijvoorbeeld als volgt: *'Nu ook ben ik hier weer om u mijn gelukwensen aan te bieden, om u te verzekeren dat mijn liefde niet verzwakt en dat ik immer trouw wil blijven aan de goede voornemens, die ik reeds zo menigmaal heb gevormd.'* Je kunt het je wel voorstellen dat het voorlezen van dergelijke brieven voor de kinderen geen sinecure was.

Inhoudelijk stonden dankbaarheid voor ouders, meter en peter centraal, samen met goede voornemens en wensen voor het nieuwe jaar. Het was voor kinderen geen eenvoudige opdracht om zulke brieven foutloos neer te schrijven én zonder haperen voor te lezen.

Nieuwjaarsbrief van Jozef – Nijlen, 1 januari 1958

Ook de vorm evolueert: waar nieuwjaarsbrieven vroeger vooral op school met de hand werden gemaakt, verschijnen vanaf de jaren 1960 steeds meer commercieel gedrukte brieven met kinderlijke illustraties. Religieuze afbeeldingen verdwijnen geleidelijk naar de achtergrond en maken plaats voor wintertaferelen en vrolijke figuren.

DEMOCRATISERING EN VERNIEUWING

Na de Tweede Wereldoorlog wordt de traditie meer afgestemd op de leefwereld van kinderen. De moeilijke taal en lange volzinnen maken plaats voor kortere, begrijpelijke en vaak rijmende teksten, zeker voor de jongste leerlingen.

Nieuwjaarsbrief van Christel – Nijlen, 1 januari 1978

VANDAAG: CREATIEF MAAR HERKENBAAR

Tegenwoordig schrijft de meerderheid van de kinderen hun nieuwjaarsbrief op school, meestal in versvorm en vaak met een knipoog naar hun eigen leefwereld. Toch blijft de kern van het gebruik dezelfde: kinderen spreken hun dankbaarheid en beste wensen uit en hopen op een warm applaus en een kleine beloning. Zo blijft het voorlezen van nieuwjaarsbrieven een levendig stuk immaterieel erfgoed dat Vlaamse families elk jaar opnieuw samenbrengt.

Nieuwjaarsbrief van Roel – Nijlen, 1 januari 1995

Nieuwjaarsbrief van Ella – Nijlen, 1 januari 2024

Liefste lezer,

*We slaan een bladzijde om, rustig en welbedacht,
want 2025 ligt nu achter ons, stil en zacht.*

*Met warmte kijken wij even terug,
want tijd en verhalen, die gingen zo vlug.
Bedankt om ons trouw te blijven vergezellen,
door onze dorpen, door herinneringen
en oude verhalen te vertellen.*

*Met pen en een hart voor erfgoed staan wij weer klaar,
om verder te schrijven, ook in dit nieuwe jaar.*

Uw kapoenen

*De leden van Erfgoedkring
Tussen Twee Nethes*

Nijlen, 1 januari 2026

BRONVERMELDING

De volledige tekst is gebaseerd op artikels van Histories vzw, voor en door erfgoedvrijwilligers.

Histories, "Liefste ouders, grootouders, peter en meter...Nieuwjaarsbrieven"
<https://histories.be/ritueel/nieuwjaarsbrieven/>,
14/12/2025 geraadpleegd",
CC BY-SA 4.0 gelicenseerd,
<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.nl>.

AUTEUR INFO

SAMENSTELLING ARTIKEL EN GEDICHT NIEUWJAARSBRIEF

Annelies Tack (°1980).

Annelies studeerde in 2003 af als sociaal agoge aan de UGent. Ze werkte bijna 18 jaar als cultuurbeleidscoördinator voor lokaal bestuur Nijlen waar ze onder andere verschillende erfgoedprojecten coördineerde. In 2022 maakte ze de overstap naar de Erfgoedcel Kempens Karakter. Ook in haar vrije tijd is ze graag bezig met erfgoed als actief lid van de Erfgoedkring Tussen Twee Nethes.

WERKTEN MEE AAN DIT NUMMER

REDACTIE
Annelies Tack
Rudy Van Nunen

VORMGEVING & ILLUSTRATIES
Marc Verreydt

NIEUWJAARSBRIEVEN
Nieuwjaarsbrieven uit Nijlen: Fons Lenaerts
Nieuwjaarsbrief uit 1815: collectie Nelly Haelterman

CONTACT

Erfgoedkring Tussen Twee Nethes
Bevel-Kessel-Nijlen

www.tussentweenethes.be
tussentweenethes@gmail.com

P.A. Rudy Van Nunen